



Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Skolans och yrkesutbildningens historia
med särskild koppling till vård och
omsorgsyrkena

5 högskolepoäng

Vårterminen 2020
YP11LÄ
Termin 3

Kursens innehåll

Kursen, som är av introducerande karaktär, behandlar det svenska skolsystemets historia. Den tar upp hur utbildningshistorien påverkats av samhällsförändringar och politiska ställningstaganden, men också av synen på kunskap, elever och lärarprofessionen under olika tidsperioder. Skolans betydelse för att under olika perioder såväl återskapa som minska sociala ojämlikheter belyses, framförallt i relation till klass och genus. Dessutom behandlas skolan som en politiskt styrd organisation, och dagens politiska styrmodeller, liksom dess konsekvenser för pedagogisk praktik, diskuteras.

Kursens innehåll är:

- Skolformernas historia
- Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia
- Professionshistoria
- Utbildning, klass och genus
- Styrning av skolan

Skolformernas historia behandlar den historiska framväxten i Sverige av åtskilda skolor och skolsystem med tonvikt på sent 1800- och-1900 tal. Traditioner inom läroverk, flickskola och folkskola behandlas för att belysa det s.k. parallellskolesystemet. Grundskolans tillkomst uppmärksammas liksom demokratins värdegrund som en av skolväsendets grundvalar under efterkrigstiden. Dessutom belyses framväxten av fristående skolor under de senaste decennierna.

Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia fokuserar den historiska framväxten av yrkesutbildning, främst under 1900-talet.

Utbildning, klass och genus syftar till att särskilt uppmärksamma hur skolsystemet historiskt återspeglar och förstärkt föreställningar om flickors, pojkars och sociala klassers skilda utbildningsbehov, men också hur sådana föreställningar och strukturer utmanats. Genomförda utbildningsreformer med syfte att utjämna ojämlikheter belyses och granskas kritiskt.

Professionshistoria berör läraryrkets framväxt, synen på professionellt kunnande och hur läraryrket präglas av olika föreställningar kring uppfostran och undervisning. Särskilt uppmärksammas yrkeslärares/vårdlärares professionshistoria.

Styrning av skolan fokuserar relationen mellan politik och pedagogisk verksamhet, och hur denna relation påverkas i och med förskjutningar från regel- till målstyrning, och med framväxten av fristående skolor och det fria skolvalet.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- redogöra för det svenska skolsystemets framväxt, utveckling och organisering.
- redogöra för yrkesutbildningens/vårdutbildningens framväxt, utveckling och organisering
- kritiskt granska skolsystemets betydelse för återskapande av sociala ojämlikheter liksom för undanröjandet av sådana.
- redogöra för lärarprofessionens formering och varierande förutsättningar över tid.
- diskutera hur politisk styrning av skolan sammanhänger med pedagogisk praktik.

Kursinformation

Kursen genomförs som distansstudier på halvfart. Distansformen på kursen betyder att undervisningen är koncentrerad och förlagd till en sammankomst (heldag). Vid sammankomsten behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar, seminarier och gruppdiskussioner.

Kursansvarig lärare är Eva Eliasson som nås enklast via e-post: eva.eliasson@edu.su.se
Tfn:08-12 07 65 16. Examinationsuppgifterna kommer att bedömas av en annan lärare:
Monica Preutz, monica.preutz@edu.su.se

Kursadministratör är Hanna Licke som nås via e-post hanna.licke@edu.su.se alternativt tfn:
08-16 30 62

Förberedelser inför första seminariet

För att få ut så mycket som möjligt av heldagsseminariet är det viktigt att du förbereder dig väl. Inför den första seminarieträffen ska du:

- ha lyssnat på föreläsningarna om **skolformernas historia, lärarprofessionens utveckling** samt **statlig styrning**. Länkarna finns på Athena. Om det inte fungerar genom att direktklicka på länken kan du kopiera länken och klistra in den i ett fönster på en webbläsare, t ex Google Chrome och sedan klicka på Retur.
- ha läst Erikssons och Gunnarssons (1997) samt Törnquists (2004) beskrivning av **vårdpersonals utbildning**.

Momentöversikt och schema

DAG	DATUM	TID	SAL	INNEHÅLL
Måndag	27 jan	9 - 16	2511	Seminarium. Genomgång av studiehandledning och examinationsuppgifter. Diskussioner utifrån webbföreläsningar. Föreläsning om vårdläroutbildningens utveckling. Gruppdiskussioner om allmän historia och vårdpersonals utbildning. Förberedelser inför den skriftliga examinationsuppgiften.
	29 jan – 5 feb			Athenadiskussion i grupper utifrån artikel Nylund (2018).
Söndag	15 mars			Den skriftliga examinationsuppgiften läggs in på Athena under Kursuppgifter.

Diskussion i Athena

Denna Athenadiskussion är en obligatorisk uppgift och ska ha genomförts för att bli godkänd på kursen. Olika frågor/diskussionsområden kommer att läggas ut senast en vecka innan diskussionen i grupper ska påbörjas. Dessa frågor/diskussionsområden utgår ifrån artikeln av Nylund (2018). Alla i gruppen ska starta en diskussionstråd utifrån någon av de angivna frågorna. (Den som är snabbast har flest valmöjligheter.) Den som startat tråden förväntas vara extra aktiv för att hålla diskussionen igång, men alla i gruppen ska ge minst en kommentar till varje inlägg.

Diskussionen ska ske mellan 29 januari och 5 februari. Det innebär att du måste starta tråden senast i mitten av perioden för att dina gruppmedlemmar ska hinna läsa och kommentera.

Examinationsuppgift

Del 1

I den här delen ska du visa att du uppfyller följande förväntade studieresultat:

- redogöra för det svenska skolsystemets framväxt, utveckling och organisering
- kritiskt granska skolsystemets betydelse för återskapande av sociala ojämlikheter liksom för undanröjandet av sådana
- redogöra för lärarprofessionens formering och varierande förutsättningar över tid

- a) **Beskriv utvecklingen av det svenska parallellskolesystemet under 1800-talet och hur skolformerna sedan ersattes av andra under 1900-talet. I din beskrivning ska du särskilt uppmärksamma hur skolformerna folkskola, läroverk, flickskola, grundskola, gymnasieskola samt skolformer för yrkesutbildning återspeglar, återskapat och undanröjt ojämlikheter i form av genus och klass.**

Din redogörelse ska också spegla hur lärargrupper i de olika skolformerna kan relateras till genus och klass.

Del 2

I den här delen ska du visa att du uppfyller följande förväntade studieresultat:

- redogöra för yrkesutbildningens/vårdutbildningens framväxt, utveckling och organisering
- redogöra för lärarprofessionens formering och varierande förutsättningar över tid

- b) Jämför utbildning för skötare inom mentalvård och sjuksköterskor/undersköterskor inom somatisk vård under 1900-talet. Vilka likheter och skillnader finns? Fundera över hur kön och klass kan ha spelat roll för att det uppstod skillnader. Argumentera och ta stöd i litteraturen där det är möjligt.**

Jämför också utbildningar inom sjukvård och inom äldreomsorg under andra halvan av 1900-talet. Vilka likheter och skillnader finns?

- c) Beskriv den kunskapskultur som fanns på vårdlärarutbildningen mellan 1958 och 1999 vid SIHUS/Lärarhögskolan i Stockholm, dvs. hur vårdlärarutbildarna såg på kunskap och lärande. I din beskrivning ska följande inriktningar/begrepp finnas med och förklaras: utbildningsteknologi, behovsorienterad undervisning, personlighetsutveckling och forskningsanknytning.**

Del 3

I den här delen ska du visa att du uppfyller följande förväntade studieresultat:

- diskutera hur politisk styrning av skolan sammanhänger med pedagogisk praktik
- kritiskt granska skolsystemets betydelse för återskapande av sociala ojämlikheter liksom för undanröjandet av sådana

- d) Beskriv kortfattat den politiska styrningen av skolan efter grundskolans tillkomst fram till vår tid. Resonera sedan om vilka faktorer som du anser bidrar till att återskapa sociala ojämlikheter i dagens gymnasieskola. (Se t ex senaste PISA-rapporten). Vilka faktorer i dagens gymnasieskola anser du bidrar till att undanröja sociala ojämlikheter? Argumentera för dina ståndpunkter genom att ta stöd i litteraturen.**

Kurslitteratur som du måste referera till är Larsson & Westberg (2015), Eliasson (2009), Johansson, M. (2012), Lundahl (2008), Törnquist (2004) och Eriksson & Gunnarsson (1997). Tänk särskilt på att använda flera kapitel i Larsson & Westberg. De berör skolformer, lärarprofessionen, genus, klass, statlig styrning etc.

Texten bör vara ca 6 -10 sidor, textstorlek 12, enkelt radavstånd, exklusive försättsblad och referenslitteratur. Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget inom samhällsvetenskap. *Oavsett vilket referenssystem som används ange alltid författare, årtal och sida/sidor.* För detaljerade beskrivningar av hur man

hänvisar till olika källor, se Jarl Backmans ”Rapporter och uppsatser” eller filmer/dokument på Athena.

Texten läggs in i Kursuppgifter på Athena senast 15 mars. Examinationen bedöms med betygsskala A-F.

Ordinarie examinationstillfälle

Examinationen av kursens inlämningsuppgift sker **15 mars**. Om du inte lämnat in examinationen till detta datum, eller lämnat in men fått ett F, ges ett nytt tillfälle att lämna in **25 maj**. Om inte uppgiften lämnas in vid det första ordinarie examinationstillfället kommer uppgiften att se något annorlunda ut. Den nya uppgiften läggs ut på Athena minst en månad innan inlämning.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat.

Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enskilda meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om Du använder andras text så att Du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter Du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden!

Litteraturlista

Eliasson, Eva (2009). *Metod, personlighet och forskning. Kontinuitet och förändring i vårdlärarutbildarnas kunskapskultur 1958-1999*. Akad. avh. Stockholm: Stockholms universitet. (Kap 6, 7, 8, 9, 10 och 11) (Finns tillgänglig på nätet)

Eriksson, Helen & Gunnarsson, Elly (1997). *På tröskeln till omvårdnadsvärlden*. Akad. avh. Umeå universitet. (Valda delar, finns som pdf-fil i Athena)

Johansson, Monica (2012). "En exkluderande och inkluderande skolform". I: I. Henning Loeb & H. Korp (red). *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram*, s. 25-40. Lund: Studentlitteratur.

Johansson Ulla (2007). *Kön, klass och goda lärare: en diskursanalys av texter om yrkeslärare, läroverkslärare och gymnasielärare*. Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, nr 76. (Kap 6, 7, 10, 11, 12) <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:153109/FULLTEXT01.pdf>

Larsson, Esbjörn & Westberg, Johannes (red.) (2015). *Utbildningshistoria. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur. (Kap 6, 7, 8, 10, 20, 21, 23, 24, 25)

Lundahl, Lisbeth (2008). Skilda framtidsvägar. Perspektiv på det tidiga 2000-talets gymnasiereform. *Utbildning & demokrati*. Vol. 17, nr 1 s. 29-51. (Finns som pdf-fil i Athena)

Nylund, Mattias. (2018). Gymnasieskolan som parallellskola? I: A. Fejes & M. Dahlstedt (red). *Skolan, marknaden och framtiden*, s. 151-167. Lund: Studentlitteratur. (Finns som pdf-fil i Athena)

Törnquist, Agneta. (2004). *Vad man ska kunna och hur man ska vara. En studie om enhetschefers och vårdbiträdens yrkeskompetens inom äldreomsorgens särskilda boendeformer*. Akad. avh. Stockholms universitet. (Valda delar, finns som pdf-fil i Athena)

Referenslitteratur

www.skolverket.se (här kan du hitta aktuella dokument som rör styrning av skolan)

Lundgren, Säljö & Liberg. (2010). *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare*. (Kap 1-4). Stockholm: Natur & Kultur.

Valfria artiklar från www.lararnashistoria.se

Examinations- och bedömningskriterier

A

Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett självständigt sätt har bearbetat, problematiserat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har rikligt med relevanta referenser. Texten uppvisar mycket god disposition, mycket god språklig hantering samt mycket god referenshantering.

B

Lärandemålen uppfylls mycket väl genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett självständigt och nyanserat sätt har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har rikligt med relevanta referenser. Texten uppvisar god disposition, god språklig hantering samt god referenshantering.

C

Lärandemålen uppfylls väl genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett tydligt sätt har redogjort för och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har relevanta referenser. Texten uppvisar god disposition, god språklig hantering samt god referenshantering.

D

Lärandemålen uppfylls genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på en grundläggande nivå har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har mestadels relevanta referenser. Texten uppvisar acceptabel disposition, acceptabel språklig hantering samt acceptabel referenshantering.

E

Lärandemålen uppfylls genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på en grundläggande nivå har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten kan ha innehållsmässiga brister som ändå bedöms vara godtagbara. Texten har mestadels relevanta referenser. Texten uppvisar acceptabel disposition, acceptabel språklig hantering samt acceptabel referenshantering. Struktur och utformning av texten kan ha vissa brister, liksom språk och formalia, men är godtagbara.

Fx

Lärandemålen uppfylls inte i sin helhet. Tänkbara brister kan vara något/några av följande:

- Studenten knyter i vissa delar av sin examinationsuppgift inte an till kurslitteraturen på ett tillräckligt sätt.
- Referenser saknas eller är felaktiga vid återkommande tillfällen.
- Någon del av texten är innehållsligt och/eller språkligt oklar eller behöver utvecklas.

F

Lärandemålen uppfylls inte. Tänkbara brister kan vara något/några av följande:

- Instruktionerna för examinationsuppgiften har inte följts.
- Alltför stora brister finns i förståelsen av kursens innehåll.
- Kurslitteratur saknas eller används på ett alltför begränsat sätt.
- Språkanvändning och/eller disposition gör texten alltför svår att förstå.
- Referenser saknas i stor utsträckning.